

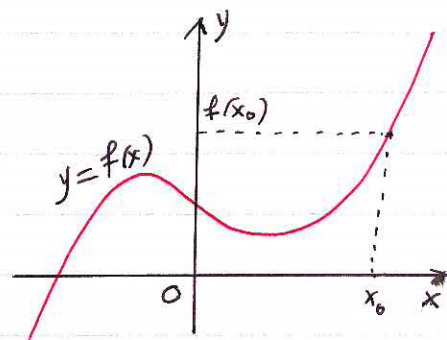
Μάθημα 23

Συνεχείς συναρτήσεις σε σημείο

Στο διπλανό σχήμα, παρατηρούμε ότι η γραφική παράσταση μιας συνάρτησης f δε διακόπτεται στο σημείο x_0 και δι' αυτό η f ονομάζεται **συνεχής στο x_0** .

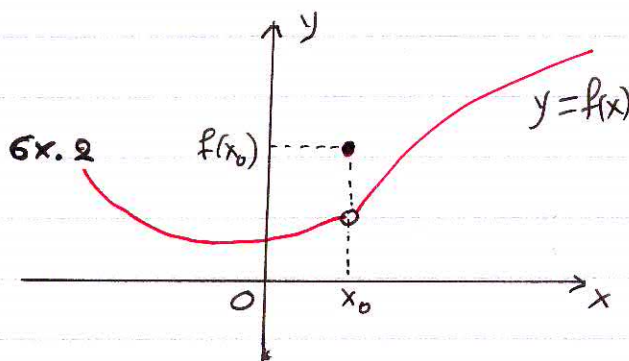
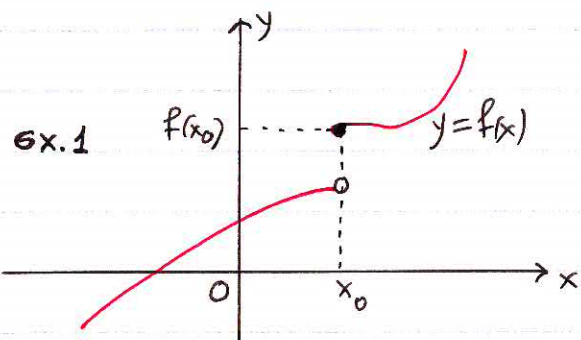
Αυτό συμβαίνει όταν το όριο της f στο x_0 ισούται με την τιμή της f στο x_0 .

Έτσι, έχουμε τον εξής ορισμό:

Μια συνάρτηση $f: A \rightarrow \mathbb{R}$ ονομάζεται **συνεχής στο σημείο x_0** του πεδίου ορισμού της, όταν ισχύει $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x) = f(x_0)$.

Θεωρούμε, τώρα, τις περιπτώσεις όπου η C_f διακόπτεται στο σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της.

Στο σχήμα 1, η f δεν έχει όριο στο x_0 .

Στο σχήμα 2, η f έχει όριο στο x_0 , αλλά διαφορετικό της τιμής $f(x_0)$.

Σε κάθε μία από τις περιπτώσεις αυτές, η f ονομάζεται **ασυνεχής στο x_0** .

Έχουμε, λοιπόν, τον εξής ορισμό:

Μια συνάρτηση $f: A \rightarrow \mathbb{R}$ λέμε ότι είναι **ασυνεχής στο σημείο x_0** του πεδίου ορισμού της, όταν δεν είναι συνεχής στο x_0 , δηλαδή ισχύει $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x) \neq f(x_0)$ ή η f δεν έχει όριο στο x_0 .

Προσοχή! Οι έννοιες "συνεχής στο x_0 " και "ασυνεχής στο x_0 " έχουν νόημα μόνο όταν το x_0 ανήκει στο πεδίο ορισμού της συνάρτησης.

Παράδειγμα 1

Να αποδειχθεί ότι η συνάρτηση $f(x) = \begin{cases} \frac{x}{1+e^{1/x}}, & x \neq 0 \\ 0, & x = 0 \end{cases}$

είναι συνεχής στο σημείο $x_0 = 0$.

Λύση

Αρκεί να αποδείξουμε ότι $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = f(0) = 0$.

$$\bullet \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{1}{x} = -\infty, \lim_{x \rightarrow 0^-} e^{1/x} = 0 \text{ και } \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{x}{1+e^{1/x}} = \frac{0}{1+0} = 0.$$

$$\bullet \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1}{x} = +\infty, \lim_{x \rightarrow 0^+} e^{1/x} = +\infty, \lim_{x \rightarrow 0^+} (1+e^{1/x}) = +\infty, \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1}{1+e^{1/x}} = 0 \text{ και επομένως}$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \left(x \cdot \frac{1}{1+e^{1/x}} \right) = 0 \cdot 0 = 0.$$

Άρα, πράγματι ισχύει $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = f(0) = 0$.

Παράδειγμα 2

Έστω συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με $x^2 f(x) = 1 - \sin x$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Αν η f είναι συνεχής στο 0, να βρεθεί η τιμή $f(0)$.

Λύση

Για κάθε $x \in \mathbb{R}^*$ ισχύει

$$f(x) = \frac{1 - \sin x}{x^2} = \frac{(1 - \sin x)(1 + \sin x)}{x^2(1 + \sin x)} = \frac{1 - \sin^2 x}{x^2(1 + \sin x)} = \left(\frac{\cos x}{x} \right)^2 \cdot \frac{1}{1 + \sin x}.$$

Επειδή η f είναι συνεχής στο 0, ισχύει

$$f(0) = \lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0} \left[\left(\frac{\cos x}{x} \right)^2 \cdot \frac{1}{1 + \sin x} \right] = 1^2 \cdot \frac{1}{1 + \sin 0} = \frac{1}{2}.$$

Παράδειγμα 3

Έστω συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με $f^3(x) + f(x) = x^2$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να αποδειχθεί ότι η f είναι συνεχής στο 0.

Λύση

Αρκεί να αποδείξουμε ότι $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = f(0)$.

- Για $x=0$ η ισότητα $f^3(x) + f(x) = x^2$ δίνει
 $f^3(0) + f(0) = 0 \Leftrightarrow f(0) \cdot (f^2(0) + 1) = 0 \Leftrightarrow f(0) = 0$, διότι $f^2(0) + 1 > 0$.

- Επίσης, έχουμε $f(x) \cdot (f^2(x) + 1) = x^2$, δηλαδή $f(x) = \frac{x^2}{f^2(x) + 1}$

Επειδή $x^2 \geq 0$ και $f^2(x) + 1 \geq 1$, ισχύει $0 \leq f(x) \leq x^2$ και με το κριτήριο παρεμβολής διαπιστώνουμε αμέσως ότι $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = 0 = f(0)$.

Παράδειγμα 4

Μια συνάρτηση f είναι ορισμένη σε ένα διάστημα $\Delta = (a, b)$ και η συνάρτηση $g(x) = \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$, $x_0 \in \Delta$, έχει πεπερασμένα πλευρικά όρια στο σημείο x_0 . Να αποδειχθεί ότι η f είναι συνεχής στο x_0 .

Λύση

Έστω ότι $\lim_{x \rightarrow x_0^+} g(x) = \lambda$ και $\lim_{x \rightarrow x_0^-} g(x) = \mu$, όπου $\lambda, \mu \in \mathbb{R}$.

- Επειδή $\lim_{x \rightarrow x_0^+} (f(x) - f(x_0)) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \left(\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} \cdot (x - x_0) \right) = \lambda \cdot 0 = 0$,

ισχύει $\lim_{x \rightarrow x_0^+} f(x) = f(x_0)$.

- Ομοίως $\lim_{x \rightarrow x_0^-} (f(x) - f(x_0)) = \mu \cdot 0 = 0$, οπότε $\lim_{x \rightarrow x_0^-} f(x) = f(x_0)$.

Έτσι, έχουμε $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x) = f(x_0)$ και άρα η f είναι συνεχής στο x_0 .

• Ασκήσεις

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω συναρτήσεις είναι συνεχείς στο 0.

$$\alpha) f(x) = \begin{cases} x^3 \cdot \sin \frac{1}{x}, & x \neq 0 \\ 0, & x = 0 \end{cases}$$

$$\beta) f(x) = \begin{cases} \frac{|x|(x-1)}{x}, & x \neq 0 \\ -1, & x = 0 \end{cases}$$

$$\gamma) f(x) = \begin{cases} \frac{|x+1| + |x-1|}{x}, & x \neq 0 \\ 2, & x = 0 \end{cases}$$

$$\delta) f(x) = \begin{cases} e^{-\frac{1}{x^2}}, & x \neq 0 \\ 0, & x = 0 \end{cases} \quad \epsilon) f(x) = \begin{cases} x^2 \cdot e^{\frac{1}{x}}, & x \neq 0 \\ 1, & x = 0 \end{cases} \quad \sigma\zeta) f(x) = \begin{cases} \frac{x}{2+3^{1/x}}, & x \neq 0 \\ 0, & x = 0 \end{cases}.$$

2. Αν η f είναι συνεχής στο $x_0 = 1$ και το $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{f(x) - x^2 + 3}{x - 1}$ είναι πεπερασμένο, να βρεθεί η τιμή $f(1)$.

3. Να βρεθούν οι $a, b \in \mathbb{R}$, ώστε η συνάρτηση $f(x) = \begin{cases} \frac{x^2 + x + a}{x - 1}, & x < 1 \\ bx + 2a - 1, & x \geq 1 \end{cases}$ να είναι συνεχής στο $x_0 = 1$.

4. Έστω συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με $|f(x)| \leq |x - x_0|$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$, όπου $x_0 \in \mathbb{R}$. Να αποδειχθεί ότι η f είναι συνεχής στο x_0 .

5. Μια συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ είναι συνεχής στο 0 και για κάθε $x \in \mathbb{R}$ ισχύει $|xf(x)| \leq 1 - \cos x$. Να βρεθεί η τιμή $f(0)$.

6. Έστω συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με $f(x) = \frac{x}{f^2(x) + 1}$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να αποδειχθεί ότι η f είναι συνεχής στο 0.

7. Για δύο συναρτήσεις $f, g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ ισχύει $f^2(x) + |g(x)| = x^2 - 2x + 1$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να αποδειχθεί ότι οι f και g είναι συνεχείς στο σημείο $x_0 = 1$.

8. Μια συνάρτηση f είναι ορισμένη στο $\mathbb{R}$ και για κάθε $x \in \mathbb{R}$ ισχύει $|f(x+1)| \leq x^2$.

Να αποδειχθεί ότι:

α) Η f είναι συνεχής στο σημείο $x_0 = 1$.

β) Ισχύει $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{f(x)}{x-1} = 0$.

γ) Ισχύει $\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f^2(1+h) - f^2(1)}{h} = 0$.

● Απαντήσεις

1. α) Είναι συνεχής στο 0, διότι $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = f(0) = 0$.
 β) Δεν είναι συνεχής στο 0, διότι $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = -1$ και $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = 1$.
 γ) Είναι συνεχής στο 0, διότι $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = 2 = f(0)$.
 δ) Είναι συνεχής στο 0, διότι $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = 0 = f(0)$.
 ε) Δεν είναι συνεχής στο 0, διότι $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = 0 \neq f(0)$.
 στ) Είναι συνεχής στο 0, διότι $\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = 0 = f(0)$.
2. $f(1) = \lim_{x \rightarrow 1} f(x) = -2$.
3. Το $\lim_{x \rightarrow 1^-} f(x)$ είναι πεπερασμένο όταν $a = -2$, οπότε ισούται με 3.
 Τελικά, $a = -2$ και $b = 8$.
4. $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x) = 0 = f(x_0)$ (με το κριτήριο παρεμβολής).
5. $f(0) = \lim_{x \rightarrow 0} f(x) = 0$, διότι $-\left| \frac{1 - \sin x}{x} \right| \leq f(x) \leq \left| \frac{1 - \sin x}{x} \right|$ κ.λ.η.
6. $|f(x)| = \frac{|x|}{f^2(x) + 1} \leq |x|$ κ.λ.η.
7. • Για $x=1$ βρίσκουμε $f(1)=0$ και $g(1)=0$
 • $\lim_{x \rightarrow 1} (f^2(x) + |g(x)|) = 0$ κ.λ.η. (εξέλε παραδείγματα 3, σελίδα 91).
8. α) $|f(x)| \leq (x-1)^2$ και εφαρμόστε το κριτήριο παρεμβολής, οπότε $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = 0 = f(1)$.
 β) $|f(x)| \leq |x-1|^2 \Leftrightarrow -|x-1| \leq \frac{f(x)}{x-1} \leq |x-1|$ κ.λ.η.
 γ) Θέτουμε $1+h=x$ και το όριο γράφεται $\lim_{x \rightarrow 1} \left(\frac{f(x)}{x-1} \cdot f(x) \right) = 0 \cdot f(1) = 0$.
 ($f(1)=0$)